

Клеменс Ј. Зеџ
ЉУБОВТА ЗА ВРЕМЕ НА *ДЕТЕТО ОД МАЛШТЕТ*

Културна установа БЛЕСОК

ЕДИЦИЈА УРБАН ФЛУИД

2014

Copyright за македонското издание: © Културна установа Блесок, 2014.
Copyright of the translation: © S. Fischer Foundation by order of TRADUKI
Сите права се задржани.

Ниеден дел од оваа публикација не смее да биде репродуциран на кој било начин без претходна писмена согласност на издавачот.

Наслов на оригиналот:
Clemens J. Setz «Die Liebe zur Zeit des Mahlstädter Kindes»
Copyright © Suhrkamp Verlag Berlin 2011.

Издавањето на ова дело беше поддржано од ТРАДУКИ, литературна мрежа, на која припаѓаат Сојузното министерство за европски и меѓународни прашања на Република Австрија, Министерството за надворешни работи на Сојузна Република Германија, швајцарската фондација за култура ПроХелвеција, КултурКонтакт Австрија, Гете Институтот, Агенцијата за книги на Словенија ЈАК, Министерството за култура на Република Хрватска, Одделот за култура на владата на кнежеството Лихтенштајн, како и Фондацијата за култура на Лихтенштајн и фондацијата „С.Фишер“.

traduki

CIP – Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје
821.112.2(436)-32

ЗЕЦ, Клеменс Ј.

Љубовта за време на Детето од Малштет / Клеменс Ј. Зец; Превод од германски: Елизабета Линднер. - Скопје : Блесок, 2014. - 280 стр. ; 21 см. - (Едиција Урбан флуид ; кн. 18)

Превод на делото: Die Liebe zur Zeit des Mahlstädter Kindes / Clemens J. Setz. – Белешка за авторот: стр. 273

ISBN 978-9989-59-614-8

I. Setz, Clemens J. види Зец, Клеменс Ј.

COBISS.MK-ID 96875530

Клеменс Ј. Зец

**ЉУБОВТА ЗА ВРЕМЕ НА
*ДЕТЕТО ОД МАЛШТЕТ***

Превод од германски:
Елизабета Линднер

Културна установа
Б Л Е С О К
2014

За Јулија

содржина

Млечно стакло	7
Вага	31
Визит-карти	49
Разговорот на родителите во <i>Јованче и Марика</i>	59
Вазна	62
Светоглед	68
Спанкото се буди	78
Громобранка или <i>Éducation Sentimentale</i>	97
Мајки	133
Леш	145
Срцевината на збирката	151
Кондилак	160
Панорама	166
Карактер IV	183
Многу кратка приказна	195
Мали кафени животни	196
Извинување	220
Љубовта за време на <i>Дејшеџо од Малшџеџи</i>	238
Белешка за авторот	273

ATTENTION!
WHEN THE TRAIN IS NOT STOPPED
IT WILL BE CONSTANTLY MOVING

Натпис за упатство во
американски воз

ВНИМАНИЕ!
АКО ВОЗОТ НЕ СЕ СОПРЕ
ПОСТОЈАНО ЌЕ СЕ ДВИЖИ

МЛЕЧНО СТАКЛО

Il ragazzo non osa guardarsi nel buio, ma sa bene che deve affogarsi
nel sole e abituarsi agli sguardi del cielo, per crescere un uomo.

Cesare Pavese

Момчето не се осмелува да погледне во темнината, иако добро
знае дека треба да се претопи со светлината на сонцето и да се на-
викне на погледите од небото за да стане човек.

Чезаре Павезе

Ги имаше многубројни колку што има зрна песок на море,
беа насекаде, сеприсутни, сивите зони на тагата, лудилото и
самотијата во предметите, зданијата и ситуациите: гаражи што
стојат отворени со непроменлива мрсна дамка на подот, кан-
ти за ѓубре што прекипуваат, трножни кучиња или – многу
лошо – постојките, во нив небаре човек е окован среде отво-
рен простор; потоа поедини нешта, превиткан прибор за јаде-
ње, кафеаво порабени ракавици без прсти, зрнца од песокот
за посипување снег кои пливаат во течниот отпечаток од че-
велот врз кујнскиот под, изгорени телефонски говорници,
грмушки што мирисаат на урина а сепак се населени од стотина
врапчиња, избледените бои на сопствената летна облека во
апокалиптичната светлина во столбиштето од зградата, во која
на замрачените полукатови стојат мали направи во вид на крш-
талници, без никакво известување за нивната суштина и цел;
целокупната ужасна меланхолија и загубеност на железнич-
киот перон, попатен поглед налево: шини, бескрајни, потоа
надесно: исто, и залудниот обид да се зграпчиш за фалтите од
здолништето на мајка ти, поради оваа безизлезна бесконеч-
ност, која следниот ден на безопасен начин повторно нè пре-
сретнува, на училиште, во вид на бројна оска.

А вечерните планети Марс и Венера со своите завршоци во вид на пипки, кога човек ќе ги погледне со подзамижани очи: мали инсекти од килибар над покривите на градот.

Веќе не преспав речиси ниедна ноќ, откако Бернд, брат ми, се исели. Порано неговото 'рчење секогаш ме потсмиваше, неговото мрморење во сон, неговите движења кои беа тремави и еднолични како тесто што нараснува.

Секоја ноќ имав кошмари: долги, непријатни коридори во кои човек мора да се бори со различни степени неподвижност; заклучени врати со натписи на странски јазик; мајка ми која веќе не ме препознава и го моли брат ми да ми покаже каде е излезот; бркање и следење низ нашите подруми каде се складира атомски отпад; животно на умирање што се засолнило во еден од црните чадори и веќе не може да се изгони од таму; црвеникав мраз што се крши при лизгање со шличуги; шминка на клоун што веќе не може да се избрише. И во речиси секој сон повторно сретнував син пламен кој одеднаш вивнуваше нагоре, од мојот рачен часовник, од парче леб, од оградата на мостот, која во тој миг ја снема и ме остави да паднам во водата, од паричници, корнети за сладолед, леѓо-коцки, туѓи очи. Го мразев синеот пламен, бојата беше она најужасното на него, онаа нијанса од сино која денски никаде не можев да ја видам. Ниту пак можеше да се нацрта со боички на хартија, нијансите од кутијата со Пеликан не беа доволни за тоа. Се обидов да му дадам име на пламенот, за конечно да престане да ме мори, но ништо не помогна.

Кон кошмарите се придружија уште и моите потешкотии да заспијам. Моите зглобови едноставно не сакаа да се смират. Прстите остануваа трезвено будни до доцна во ноќта и се движеа, два нервозни пајаци врз покривката. Освен тоа, цела ноќ ги слушав моите родители како одат низ станот, поместуваат мебел, шепотат, зборуваат. Често им излегував, кога со своите шумови измачувачки долго ме држеа буден, но тие само седеа во кујната или во дневната, посрамени, збунети, изненадени

што ме гледаат толку доцна – и ме советуваат да се вратам во кревет.

Нивното однесување ми беше необјасниво. Што ли имаа постојано да зборат? Во разговорите при заедничката вечера не дозволуваа ништо да им се забележи. Чудно беше што дури околу полноќ почнуваа да си шепотат и да си зборуваат, додека јас уште се борев со стравот дека овој пат цела ноќ ќе останам буден.

Кога веќе навистина ништо не помагаше, ја извлекував сината кутија од под мојот кревет.

*

Децата во паркот се како отфрлени, трчаат насекаде небаре бараат засолниште за ноќеска. На оној што подолго остануваше на едно место почнуваа да му додеваат бездомници кои се бореа со виснатата лига врз вилицата или мрдаа со едната рака во панталоните, небаре сакаа да имитираат чукање на срце. Човек тогаш имаше две можности: или да вика помош или да се бори. Во своите мисли ние најчесто се одлучуваме за борба, за никој да не забележи дека во гласот веќе ни се мешаат солзи.

Не верувавме во ништо. Непрестајно зборувавме за банди, за бегање, за снајперисти и напади, за изучување тешка боречка вештина, та дури и за тоа да заведеме некое девојче. Сето тоа, како што може да се види, беше поврзано едно со друго.

Тоа беше една од најчудните состојби, најзагадочната установа воопшто: свет во кој имаше *девојчиња*, девојчиња од кои на часовите по физичко бевме одделувани, кои имаа повисоки гласови и едни со други можеа да се разберат преку таен код, стар стотици години, кој беше запечатен и под строг надзор. Секој обид насилно да се пробие кодот водеше до катастрофа – солзи, викање, учители и родители кои укажуваат на разликата меѓу половите и пофаќајќи нè за зглобот од раката нè тегнат некаде.

Од загадочни причини токму таа телесна подреденост на девојчињата, на која постојано ни се укажуваше, нивните слаби раце и нозе, ама баш вистински нè разгневуваше, се чинеше како исмејување на нашите сопствени тела. Сигурно многу би дале, значи би платиле, за да можеме барем пет минути да бидеме сами со некое девојче, сами во заклучена просторија. Сами и без последици.

Немаше можност да се смириме. За време на некои часови во школо размислував за тоа колку ли би било прекрасно некое од оние девојчиња, најдобро оние од првите клупи, со очила и коњски опаш, да се претвори во статуа – не од камен, требаше само да биде неспособна да се движи, што се однесува до мене, очите може да ѝ се затворени и да биде без облека. Што сè би можело да се прави со едно такво девојче, сè, едноставно сè – од пуста возбуда не ми текна ништо оригинално што би можел да им го раскажам и на другарите. Сите тие, како и јас, беа гладни по такви приказки, по измачувачки визији кои некој од нас ги имал ноќта и утредента ги опишуваше пред школската зграда – овие ужасни фантазии од исполнети желби и украдени богатства. Моето срце секојпат се претвораше во книга со развеани страници, кога некој од нас раскажуваше нешто ново, некоја епизода, некоја досетка, некое упатство за игра или мачење – и, се разбира, тогаш секој сакаше да го надваса другиот, па така запаѓавме во импровизации кои мрачно проникнуваа и со денови нè прогонуваа, доколку ни успеало вистински да ни тргнат од рака.

– Онаа Лаура... со нејзиниот долг коњски опаш (како само шушкаше овој последен слог!)... да се спушти на колена... како куче... па после едноставно да ѝ ја земаш косата и да ѝ ја провлечеш меѓу газовите... да си го избрише газот со тоа перчето...

– Или ѝ ја врзуваш косата во јазол вака, види, вака...

– И после ѝ ја пикаш внатре!

А валканиот збор, кој во друг живот истовремено би значел *внајтре*, што би било нешто лично во себе, продлабочено,

се преврти скиселено врз јазикот.

Фактот дека на девојчињата не им беше гајле за нас и дека, како што се чинеше, ни најмалку не разговараат за нас на истиот начин како ние за нив, нè бодреше на сè посмели чекори.

Единственото место каде немаше одредени седишта за момчиња и девојчиња беше црквата.

*

Во црквата сè се врти околу тоа дека човек смее да оди само до негде, но не и понатаму, во огромното здание во кое речиси и нема луѓе. До олтарот и не понатаму. Не, до скалите од олтарот. Дури ни во ризницата, не без надзор.

Чекорите од нашите чевли имаа долги одеци: *џак... џак... џак...*

Од отец Јохан тогаш ја бевме примиле првата причест, чудно мачеништво од бриколаж и ритуални свеќи кои со месеци ми ги окупираа соништата. И сите девојчиња во бело. Кажување молитви. Редоследот на мисата небаре строфи од стихотворба, наизуст во глава. Чудниот збор литанија. Долгата низа од девојчиња и момчиња со свеќи в рака. Запотениот фотограф на малиот паркинг пред парохијата.

Ми се допаѓаше да одам на миса, бидејќи таму можев да сретнам многумина од моите стари школски другари. Децата од гимназијата во која веќе половина година одев, сите ми беа уште туѓи и веќе нема толку лесно да ја остварат таа финеса и да ми станат другари.

Дента кога на причеста го примив, но не го голтнав, белиот хартиен талер што содржеше делови од спасителот и немаше никаков вкус, за првпат истепав некого. Михаел.

– Тел’то Христово, рече отец Јохан и го стори она чудовишното кое веќе неколку пати го беше сторил, нешто што ме напнуваше и речиси ме доведуваше до несвестица – ми ја стави малата бела хостија врз јазикот. Моментално станав свесен за тоа дека сам од себе ја држев устата отворена, што уште толку

ме збунуваше и подбуцнуваше. Потоа се досетив дека се случи токму она кое претходно сите ми го имаа објаснувано на долго и широко.

Хостијата се прилепуваше за непцата и, доколку не се внимаваше, стануваше бела жилава каша. Ние секако внимававме.

Беше сосема едноставно. Требаше претходно половина час да трчаш наоколу со отворена уста, на ветер, со откопчана јакна, во паркот или пред црквата. Или, доколку тоа не беше возможно, свиркајќи длабоко да вдишуваш и издишуваш, небаре си задишен. Со исушен грклан се исчекуваше мисата, потоа се примаше – секој пат кај овој збор ме полазуваа морници – причеста, белата обланда. Веднаш цврсто се залепуваше на внатрешната страна од устата и без никаква опасност можеше да се изнесе надвор и да им се покаже на другарите, кои со своите родители стоеја наоколу пред црквата, на патеката со чакал, веднаш до неуредните потпирачи за велосипеди.

Над олтарот, многу високо над него, имаше тркалезен бел прозорец од млечно стакло, во кое стално се зајапував додека *ѝримв*. Беше исто така тркалезно и бело како хостијата, а растојанието меѓу мене и високиот прозорец се намалуваше речиси на нула, кога малата верзија од него, хостијата, беше поставена врз моите непца. Како сајла растегната меѓу две оддалечени точки. Прозорецот беше еден од малкуте предмети кои имаа непорекливо свето влијание врз мене, слично како призорот од скапан цвет, од сопствената кожа под силна лупа или од мртви риби на селскиот пазар со нивните очи што ужасено се сјаеја.

На паркингот од црквата, сам со неколку другари, зинав и им ја покажав непроменетата хостија.

– Дај ваму...

– Пушти ме!

Михаел со прстиштата што му мирисаа на плунка ме зграпчи за лице, за уста. Го оттурнав. Повторно се затетерави поблиску, приглупо и разиграно. Му зачукав тупаница в стомак,

потоа, додека се превиткуваше надолу го удрив по шијата. Другарите се потргнаа наназад од нас.

Мајка му на Михаел нè беше видела и поита да му пружи помош на својот син. Исплука неколку пцости во моја насока, а потоа фаќајќи го за зглобот од раката го одвлечка оттаму. Оста-ви да го понесе како да е слепец, сосема зашеметен од сознанието дека неговото тело може да почувствува болка.

Останав таму и почнав возбудено да џавам.

*

Во далечината мавтаа оџаци што се рушат, пеколот се рас-пространи врз околината како стихиен пожар, врз градскиот парк, болницата Милосрдни браќа, Орфеумот, паркинг гаража-та. Над дворот зад зградата каде што живеевме, над балконите и прозорците. Над коритцата за птици, над врвовите од моите прсти. Дури и врз мојата кожа сега се распространи пекол, како да е топла, влажна мов, пекол како медалјон што се носи со себе, пекол како забранет дел од телото кој никогаш не се суши докрај, на кој секогаш цврсто се залепува сè и сешто и се одлепува бавно како хартија за впивање. Еден фен за коса ми се одлепи од рамото, капна на подот. Беше ситен и жив. Го доп-рев со врвот од стапалото, кога почна да се врти во круг како пиротехничко тело. Сигурно имаше уште стотици такви во мое-то рамо.

Ужасено воздивнав. При станувањето сликите од сонот ги влечкам зад себе на долг, свечкав коноп за змеј. Влегов во кујната. Како и секогаш, моите родители останаа некое време во положбата во која штотуку се наоѓаа. Ги бев *прекинал*. Цело време ги прекинував. Другите деца поздравуваа или изненаду-ваа, јас само прекинував.

Мајка ми стоеше до шпоретот. В рака држеше лажица и стружеше нешто од тавчето. Татко ми ја зјапаше.

– Може да престанеш?

– Со што?

– Со тој звукот. Тоа стружењето.
– Не можам да чекам...
– Батали!
– Ако не го направам сега, после можам комотно да го фрлам цело тавче!
– Сакаш писмена молба?
Татко ми беше станал. После ме здогледа и повторно седна. Да се зачува нормалноста. Сè е в ред. Никој не се кара.
Беше мизерно.
Двајцата имаа изразити подочници, кожата под нив им беше темно сива и висната и развлечена, небаре цела ноќ на неа имале закачено оловни тегчиња.
Додека бев во кујната молчеа, ме поштедуваа. Ги мразев заради тоа.
Толку многу беа зафатени со самите себе, што никој од нив не беше ни забележал дека тој ден не добив појадок.
Така им е, си мислев.
Некогаш ќе ми биде толку лошо, така што под итно ќе мора да си го сменат однесувањето.

*

Кога моите родители немаа време за ручек, кај мене доаѓаше Инге, чудната сосетка. Седеше во кујната и чекаше додека некој не ѝ прозбори. Речиси никогаш не ја заклучувавме вратата од станот; во нашата населба имаше малку криминал, и покрај мрачниот градски парк што беше во непосредна близина.

– Здраво, реков во кујната.
– Здраво, рече Инге, глеј –
Ми мавна да дојдам поблизу до неа и ми ја покажа опачината од стапалото. Беше црно и на него имаше дури и нешто како шари, некоја структура од изгасени валканици.
– Табани..., рече, ми кимна бодрејќи ме и се засмеа како што си знаеше, широко, прскајќи наоколу.

Инге добро готвеше и повторно и повторно ја раскажуваше истата приказна за јагнето кое како дете пробала да го одгледа, бидејќи било одбиено од мајка му. Сакав да ја слушам таа приказна. Инге уште одамна го имаше загубено умот. Затоа знаеше толку добро да готви и да раскажува.

А имаше уште една предност кога Инге беше во станот: без да прашува ме оставаше да одам кај сакам.

*

Михаел сè уште – и покрај малата борба пред црквата – ми се радуваше кога ќе ме види. Знаеше дека сум многу попометен од него и заради тоа подосетлив. Особено сакаше кога мајка му обажцата нè оставаше сами, тогаш не се тргаше од мене, се правеше глуп за секоја реченица кажана со нормален тон, но затоа рипаше на сè што ќе кажев со благо изменет глас.

Се убедував дека Михаел ме сака заради мојата интелигенција и моите фантастични идеи за игри, а истовремено го мразев заради оваа негова слабост. Секојпат кога ќе ме оставеше да почувствувам дека сум му надреден, можев да ја изгубам стложеноста.

И покрај тоа морав да признам дека игрите со него најмногу ми се допаѓаа – барикадирањето зад куп душеци, набљудувањето од балкон завиткани со неколку ќебиња што имаа барем приближни бои како војничките, или играта на ранети, во која ние двајца бевме ранети или осакатени кои се влечкаат низ пустина или џунгла или предградие во кое нема жив човек – игрите го исполнуваа најважниот критериум што го знаев за игри: ми стануваше жешко.

Тој ден игравме на неговиот компјутер. Предложив нешто друго, но мајка му на Михаел беше уште дома, а јас го разбрав неговото колебање. Сакаше уживањето да си го заштеди за подоцна, а и јас би го сторил истото. Седевме еден покрај друг пред мониторот, Михаел од кујната беше донел стол за мене, дрвен и светол што не одговараше со црниот канцелариски

стол на кој Михаел наполу клечеше, а наполу седеше. Прстите му беа валкани, жолти и дебели. Половината од копчињата со стрелки на неговата тастатура беа излижани и замастени. Фала богу, не морав да ги допирам. Михаел едвај можеше да го дочека мигот кога мајка му ќе ја повлече вратата зад себе и конечно ќе не остави сами. Стануваше нервозен, не беше потполно внесен во она што го прави, му се провлекуваа смешни грешки.

Го опоменав да се сконцентрира.

Стана и тргна кон вратата. Наслушуваше. Кога ги слушна чекорите на мајка му што доаѓаа од бањата, му се спуштија рамениците.

– Врати се овде, реков.

Не поднесував кога присуството на мајка му е поважно од моето. На крајот на краиштата, го посетував еднаш неделно. Впрочем, требаше да му биде сеедно дали мајка му е дома или не е. А доколку веќе не можевме да ги играме оние вистинските игри, сè додека не останеме сами, тогаш можеше барем –

– Што правиш?

Извикав, но веднаш се стивив. Немаше причина да ја намам мајка му.

– Ништо, што, рече.

Показалецот го беше положил врз копчето со стрелка нагоре, така што својот лик од играта го беше насочил врз мојот лик, без напад, без шанса. Го победив и повторно му викнав:

– Што ти е бе тебе?

– И онака е готово, рече.

Неговото дебело лице, неговата мекота, неговата непригодна љубов, која згора на тоа мораше да ја прикрива сè додека мајка му беше во станот – сето тоа ме наведе на дејствување, на првиот ослободителен удар. Му се нафрлив и го удрих со тупаница в чело. Квичеше под мојата тежина и клоцаше. Удрих уште еднаш, овој пат по неговиот рамно оптегнат образ. Веднаш засветкаа неколку црвени дамки. Погледна нагоре кон мене, збунет, исплашен. На лице место можев да му протнам метален прстен низ усните или низ ресичката од увото.

Неколку секунди после нападот веќе и не се работеше за самиот акт, туку повеќе за поврзаноста меѓу одредени нешта и предмети, која се чинеше дека е неопходна во моментот. Очи-лата, прстите, тркалезното светло главиште, дамкосаната маи-ца, школската чанта, сето тоа врескаше да се претопи едно со друго, да се осквернави. Му ја истегнав раката на Михаел и му ја свиткав, отпорот од зглобот се зголемуваше, мене ми стана жешко.

Вратата од станот се затвори.

Очите на Михаел се ококорија, викаше помош. Никогаш немав слушнато некое дете да вика помош, освен еднаш – са-миот себе, кога се заглавив во лифтот од нашата зграда и дури после три часа ме ослободија. Оттогаш избегнувам секаков контакт со лифтот, небаре е непристоен дел од телото за кој не смее да се зборува со никого. Ноќе го мразев неговиот забрив-тан звук во сидовите.

Уште посилно му ја свиткав раката на Михаел, плачеше и викаше по мајка му, која сигурно уште беше во столбиштето од зградата. Му го допрев челото и слепоочниците. Остава да се случи она што мораше да се случи. Имаше нешто мрачно во до-пирот на главата од Михаел, во начинот на кој го почувствував неговиот череп под кусите влакненца коса. Во чувството имаше некоја мачна, парализирачка похота, потреба да се продолжи во некоја одредена насока. Без да го пуштам ја напилав својата глава, за да видам дали може да се репродуцира истото чув-ство. Неколку пати го извикав гласно неговото име: *Мих-а-ел, Милх-ал-еел*.

Посегнав по неговите очила и ги повлеков, полека и вни-мателно, како што се трга горниот дел од налепница. Веднаш почна да жмирка. На едното стакло од очилата имаше мала тркалезна солза. Ги помирисав очилата.

– Отвори ја устата, му заповедав.

Мавташе со главата, се превртуваше под мене, како риба што сака да се врати во вода. Зграпчив по неговото лице и со палецот и показалецот му ги отворив усните. Се противставува-

ше, но сепак успеав да му ги протнам очилата меѓу заби. Се беше откажал, само лежеше така, со очилата в уста, и плачеше. Ми стана жал, сакав да престанам. Телефонот во станот засвони.

Уште еднаш минав со дланката врз неговата глава, кусо истрижената коса, чувството во моите прсти повторно го донесе лудилото, мрачниот занес, ги заринкав ноктите во неговите образи, притоа забележав како устата ми се изобличува без да можам да ја контролирам – се претвори во полуотворена уста што се добива при силен грч од плачење, повеќе отворена рана отколку уста. Голтав. Чувството на неговата кожа што се предава под моите нокти. Доволно беше. Сега можев да престанам. Телефонот засвони еден последен пат до пола и занеми.

Се симнав од него. Михаел најпрвин ги исплука очилата, падна на тепихот. Беше престанал да плаче. Без да ми обрне внимание си ја намести растурената облека и си ги избриша очилата од ракавот на една кошула.

Повторно седнав на неговиот компјутер.

– Доаѓаш сега, реков.

Седна на креветот, ги соблече чорапите и повторно ги облече. Очаен обид повторно да воспостави малку ред. После тоа стана и навистина дојде до мене, и повторно игравме еден против друг. Ама тој само гледаше вкочането во мониторот, лицето му беше безизразно како куп хартија. Дебелите прсти со изгрицканите нокти неумешно потскокнуваа врз тастатурата. Го оставив да победи, за да му покажам дека веќе не сум бесен. До душа, се трудеше да изгуби – веројатно за мене да ме потсмври – ама не му успеа. Неговиот лик конечно ги подигна аглестите раце кон небото и го изведе победничкиот танц. После три рунди Михаел дури имаше и еден живот повеќе од мене.

*

Ужасното распетие на предната страна од олтарот во Изенхајм; портрет на човекот-слон Јозеф Мерик; голото девојче што гори во Виетнам; абажурот од букова шума; логорски за-

твореник кој бил убиен во соба со притисок, со распукани очни шуплини; стар бакорез на кој е прикажан лекар за чума со маска со клун и со стап за да ги допира болните, пред него истоштен црн труп како жбун од изгорен памук; разгледница со реклама за филмот *Eraserhead*; неколку детски цртежи со тунели, свеќи и олтари; една бројаница; серија слики од *Хроника на медицината* за каменорезечката вештина во средновековието, *Музичарски ѝекол* од Бош; неколку страници од детска книга со прикази на остарени самовили, а самовилите се погодени од клетвата, која лицата им ги изложува на стареење а срцата им ги престорува во сиви печурки кои еднаш ќе излезат од градите, како мали живи чадорчиња – најсуровата слика прикажува ливада покрај шума, на неа толпа самовили, мажи и жени, кои се извиваат во смртни болки и ги притискаат рацете врз своите торза, за да ја сопрат катастрофата – ова и една збирка стари акциони фигури беше отприлика содржината на сината кутија. Кога веќе ја бев извлекол, забележав дека денеска нема да ми треба. Мораше да се врати назад во темнината.

*

Следниот ден Михаел уште еднаш беше направен пуздер, ама овој пат, што би се рекло, во негово отсуство.

Сите бевме во паркот и си игравме ескадрила. Го сакав овој збор, иако не знаев од каде доаѓа. Во устата имаше примеси на таинствена црна кожна нараквица.

Играта изгледаше вака некако: четворица од нас беа најјаката борбена единица од една посебна специјална трупа, која после една нуклеарна катастрофа беше на поход низ земјата и се грижеше за мир и дисциплина. Другите тројца беа одметници. Упатствата за играта ги имавме од пакувањето од еден видеофилм.

Играта се состоеше од жестоки напади низ целиот парк. Како оружје користевме гранки. На Михаел му издадов налог да се сокрие. За нашата вчерашна кавга веќе не прозборевме.

Но, мене ми се чинеше дека тој се потчинуваше уште малку повеќе од обично. Ме праша каде да се сокрие. Го доведов до малиот павилјон со јавни тоалети, кој стоеше близу до улицата Фолксгартен. Вратата кон машките клозети беше отворена, а јас го ставив Михаел во една од кабините.

– Додека не те викнеме, реков.

Салутираше. Во еден миг неговата приглупа ревност во играта, неговите црвени образи, неговата испакната вилица повторно ме разгневија, но се соземав и го оставив сам, тој ја затвори вратата од клозетот. Тогаш се појави срамотна изрека, а во продолжение стоеше и некој телефонски број. Се вратив уште еднаш назад и го посветував да ја заклучи вратата. Чекав. Потраја некое време, потоа малото отворче над кваката се обои црвено – *зафашено*.

Играта продолжи без прекин уште отприлика еден час. Го избегнувавме делот од паркот каде неколку од мајките седеа на клупи и чекаа уморните синови да се вратат кај нив.

Овој пат беше поинаку – една мајка дојде до нас, среде нашата игра на постапокалиптична одмазда. Таа воопшто не ги перципираше процесите што се одвиваа таму, туку му се обрати на својот син Маркус, кој лежеше мртов во тревата. Тој веднаш стана и замина со неа. Една друга мајка се појави веднаш после неа и праша за нејзиното дете.

Ја знаев. Почевав.

Малку подоцна сите беа во потрага, вклучувајќи ме и мене. На тесниот премин над одливот од мелницата открив едно мало текстилно шамиче кое некој го беше завиткал околу една од решетките од гелендерот. Шамичето се претвори во јакна, во долна облека, во џемпер. Во џемперот на Михаел. Михаел беше киднапиран, силуван во некоја грмушка, во некој двор зад зграда, на задното седиште на некоја транспортна кола, а веднаш потоа неговата јакна била ставена на мостот, тактика за одвлекување внимание. Или не, си отишол кај некој просјак и му се понудил себеси. Или му се *йодгал*, со ова повалкано, погрубо навестување во зборот.